

כב אדר

מעוֹת חֵיטִים / קמחא דפסחא

ירושלמי:

מקור המנהג ליתן מעות חיטים.

אור זרוע-רמ"א:

מנהג לקנות חיטים לחלקן לעניים.

בעלי התוספות:

החייב ליתן לעניים כיון שאכילת מצה חובה.

מהרי"ל:

צריכין גבאי צדקה לקנות לעניים חיטין.

שו"ע הרב:

משימים מס על בני עירן לצורך חיטים.

משנ"ב-שער הציון:

אין כבוד שיהיו רעבים בזמן החירות.

יסוד יוסף:

המשתתף יתברך בכל מעשה ידיו / ומצדיקי הרבים אלו גבאי צדקה.

תורת משה:

פסח הוא זמן של גמילת חסדים.

עבודת ישראל:

לקדש כ"ב אותיות התורה בגמט' חט"ה.

מרגניתא דר' מאיר:

הרמ"א איירי כחסיד שעסקו בגמ"ח.

דרושי הצל"ח:

להרבות צדקה בחודש ניסן.

חתם סופר:

מכבין הדינים בצדקה.

מור וקציעה:

נותנים יתר ממה שנותנין כל השנה.

מעם לועז:

בפסח זקוקים למאכל משובח יותר.

ארן עדות:

מרבין בצדקה יותר.

מנחם ציון:

מתנות עניים לצורך פסח.

ישמח ישראל:

אם אינו מדקדק בעני אין מדקדק ה' עימו.

מועד לכל חי:

מוסר לפורשים מן הציבור / כמה מיני צדקות

לעורר זכות ישראל / עושים פעמיים שלום.

ברכת מועדיך:

קודם לעניים ואח"כ לעצמם.

נחלה לישראל:

בפסח נידונים על התבואה בזכות מעות חיטים.

חכמת שלמה:

כדי שלא יהיה כדובר שקרים.

שו"ת בית יצחק:

גלות מצרים הייתה כדי לרחם על העניים.

הרה"ק מענדל מלינסק:

חובה קדושה לדאוג לעניים בפסח.

ימי היצולא

תרס"ח: הרה"ג יחיאל מיכל בהר"ר אהרון עפשטיין זצוק"ל מח"ס ערוך השולחן.
תשס"ג: הרה"ק ישראל משה בהרה"ק יוסף צבי דושינסקי זצוק"ל גאב"ד ירושלים.

משיניות - מסכת פסחים

ד מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים, אוכלין. מקום שנהגו שלא לאכול, אין אוכלין. מקום שנהגו להדליק את הנר בלילי יום הכפורים, מדליקין. מקום שנהגו שלא להדליק, אין מדליקין. ומדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ובמבואות האפלים, ועל גבי החולים:

ה מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב, עושין. מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה, אין עושין. ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם. וחכמים אומרים, ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, ובגליל לא היו עושין כל עקר. הלילה, בית שמאי אוסרין, ובית הלל מתירין עד הניץ החמה:

פירוש ד"ע מברטנורא

ד. מקום שנהגו שלא לאכול. שנהגו לאכול פסחים בחוצה לארץ: שנהגו להדליק את הנר בלילי יום הכפורים. מפני שיום הכפורים אסור בתשמיש המטה, וכל זמן שהנר דולק לא ישמש, שאסור לאדם לשמש מטתו לאור הנר: שנהגו שלא להדליק. שמה יראה אשתו ותשא חן בעיניו וישמש: ומדליקין בבתי כנסיות. ובכל מקום שאין איש ואשתו מתרחקים שם: ה. תלמידי חכמים בטלים. ממלאכתן כל אותו היום, כדי שלא יסיחו דעתם מאבלות: לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם. ולא מחזי כיהרא שהרואה אותו בטל אומר אין לו מלאכה לעשות ולא מפני שנהג בו אסור: וחכמים אומרים ביהודה וכו'. חכמים סבירא להו דעשית מלאכה בערבי פסחים לאו במנהגא תליא מלתא, אלא ביהודה היו מתירים ובגליל אוסרים אסור גמור, ולא מכח מנהג: הלילה. ליל ארבעה עשר, לאנשי גליל שאוסרים לעשות מלאכה בערבי פסחים: בית שמאי אוסרים. להם ככל שאר ימים טובים שאוסרים בעשית מלאכה שהלילה הולך אחר היום: ובית הלל מתירים. מידי דהוה אתענית שהיום אסור באכילה והלילה מתיר:

מסורת הש"ס

גמ' (6) לקמן ק': (3) נחמים יא: [שם] ליתא איד' אלעזר אי"ר ארשעאי וכו' (1) (2) ס"א בורחלו נמי בעי (7) [ג'יל דאמרי] (8) אצות ס"ד מ"ב רשב"ם (1) [פרשת ו] (2) [כחלמא לעיל ה.] (3) [ויע' מוס' ד"ב עד ד"ה וגו' ומוס' מיה יד. ד"ה אפרקדי]

הגהות הב"ח

(6) רשב"ם ד"ה פרקדן
פניו ובעני כלפי:

גליון הש"ס

גמרא אמרי לה להאי גיבא. שנת קה ע"א ד"ב מנ ע"ב: **שם אירוי ואירוי בעי הסיבה.** ע"ן משו' הלא"ה ח"ב ס' ע"ט:

הגהות

גמ' אשה אצל בעלה לא בעיא חסבה. נתי"ק ורש"י ליתא חיות אלל כנלה וי"ג מפורש הרשב"ם וע"ן בגמ' ו'ל' ס'מן תע"ב סק"ו: (נ"ס)

רשב"ם ד"ה דהחיא שעתא. גזירה. סק"ד ואלח כן מה"ל השתא: (נ"ס)

תורה אור

גמ' א וקד' וקד' קבם קשקש'ת עד ארבעה עשר יום קד'ת' הנה וקשבו אחי כל קהל עדת ישרא' בין הקדשים:

(שמות יב, 1)

רשב"ם בן את ו' אלהיך תיקא ואורי תעבר ובשמו תשבע:

(דברים יב, 1)

ערבי פסחים

בין הבוסות הללו. בין הראשון לשני: נימא קא סבר רב ששת סמוך למנחה גדולה תנן **ומשום פסח.** וקסבר כרבי יהודה בן כמירא דלמר כולי יומא זמן שמיטה הוא ומאי בין הערבים ערב דלחמול משכלה ערב דלחמול דייטיו משעלה עמוד השחר לערב דהאידנא משום הכי מתענה כולי יומא ואע"פ שלא היה

פסח דימיו האיל ומיתסרל כן: לא

רב ששת איסתני. מעונג היה ולי

הוא טעים מלפסח לא מלי למיטעס

מנה למיאכון לאורמא: **עך שויב.**

הסיבה על ד' שמאל: מוצה צריכה

הסיבה. ככני חורין שהוא זכר

לגאולה: מרור אין צריך הסיבה.

שהוא זכר לעבדות: **שמא יקדים.**

אפרקדן קלי שמחון שאלור שומה

לאחוריו שפיו כובע הסותם את פי

הקנה נפתח ומתקפל למעלה והקנה

פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו

ונתקן: **היה זגין אבירכי דהרדי.**

נשענין כל אחד על צרכי חצירו:

בשוליא דגגרי. תלמידו של גגר המלמדו

אומנות: **ארבע בוסות.** שלשה כנגד ג'

כוסות שנלמדו כפסוק זה וכוס פרעה

ידי וגומר ורביעי כרכת המזון:

שאף

רשב"ם

בין הבוסות הללו. בין הראשון לשני

בין השני לשלישי ומשום דלמרמא מנגר

גריר ליה הוא כדמפרש ואולי: בין

שלישי לרביעי לא ישותה. שלישי

דכרכת המזון דכיון דלא חיישינן עוד

לגרירי ליכא לא שרינן ליה נרלה

כעמיק על ארבעה כוסות ונגמרת

ירושלמי מנאל למה כדי שלא ישמכר

דמו לא חוי למיגמר הלילא ופריך

התם הלן כבר משוכר הוא שהרי

עתה הרהה כבעודתו ומשני יין

שנחון המזון לא משכר שלאחר

פסחון משכר: **נימא קסבר רב ששת**

סמוך למנחה גדולה תנן ומשום פסח.

וקסבר לה בשמיטת פסח כר' יהודה

בן כמירא דלמר כוליה יומא זמן

שמיטה הוא ומאי בין הערבים דכמי

פסחם בין ערב דהאידנא לערב

דלחמול משכלה ערב דלחמול דייטיו

משעילה עמוד השחר לערב דהאידנא

משום הכי מתענה כוליה יומא ואע"פ

שלא היה פסח דימיו האיל ואיתסר

איתסר: ואי טעם מריר בצפרא. לא

מלי למיכל מנה למיאכון לאורמא:

עך שויב. הסיבה על ד' שמאל:

מוצה צריכה הסיבה. כשאוכל מנה של

מנה לילה הראשון ככני חורין שהוא

זכר לגאולה: מרור אין צריך הסיבה.

שהוא זכר לעבדות: **דהחיא שעתא**

משעתו בחירות. ובגאולה שהוא

אומר הגדה השתא שמעינן מינה דלרבעה כוסות לרין הסיבה מרור אין לרין הסיבה: **פרקדן.** פניו (6) כלפי למעלה ושוכב על אחוריו: **הסיבת**

ימין לאו שמה הסיבה. שהרי דימיט הוא לרין לאכול: **שמא יקדים.** אפרקדן קלי שמחון שאלור שומה לאחוריו שפיו כובע הסותם

את פי הקנה נפתח ומתקפל למעלה וקנה פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו ונתקן כך פירש רבינו שלמה וקשיא לי אמאי לא סמכיה להאי

ולא אהסיבת ימין ורבינו פירשו שמא יקדים קנה לושת דושט הוי על (דקד) [5ד] ימין ונפתח הכובע שעל פי הקנה מאליהו כשהוא מטטה

כלפי ימין ואם יכנס של המאכל הרי סכנה שאין אוכלין ומשקין נכנסין אלל דרך הושט ולכן נראה צעני דלהסיבת ימין קלי מדסמכיה

לדידיה: **אשה אינה צריכה הסיבה.** מפני אימת בעלה וכפופה לו ומפרש בשאלתות דרב אחאי ילאו דרכייהו דנשי למיגוא: **בן**

אצל אביו צריך הסיבה. דלא הוי כפוף כל כך: **בי מר.** רעה: **היה זגין אבירכי דהרדי.** כל אחד נשען על צרכי חצירו: **בי אתינן**

לבי רב יוסף. דרבה מלך מקמי דרב יוסף: **כמורא שמיב.** דכמי (דברים 1)12 את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידיו הנכמים

(לעיל דף כד): **השנה מורא רבו למורא שמים:** בשוליא דגגרי. תלמידו של גגר שנלמדו אומנות: **שמש שאכל כוית מוצה.** לא גרסין בלחמיה:

שאף

אומר הגדה השתא שמעינן מינה דלרבעה כוסות לרין הסיבה מרור אין לרין הסיבה: **פרקדן.** פניו (6) כלפי למעלה ושוכב על אחוריו: **הסיבת**

ימין לאו שמה הסיבה. שהרי דימיט הוא לרין לאכול: **שמא יקדים.** אפרקדן קלי שמחון שאלור שומה לאחוריו שפיו כובע הסותם

את פי הקנה נפתח ומתקפל למעלה וקנה פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו ונתקן כך פירש רבינו שלמה וקשיא לי אמאי לא סמכיה להאי

ולא אהסיבת ימין ורבינו פירשו שמא יקדים קנה לושת דושט הוי על (דקד) [5ד] ימין ונפתח הכובע שעל פי הקנה מאליהו כשהוא מטטה

כלפי ימין ואם יכנס של המאכל הרי סכנה שאין אוכלין ומשקין נכנסין אלל דרך הושט ולכן נראה צעני דלהסיבת ימין קלי מדסמכיה

לדידיה: **אשה אינה צריכה הסיבה.** מפני אימת בעלה וכפופה לו ומפרש בשאלתות דרב אחאי ילאו דרכייהו דנשי למיגוא: **בן**

אצל אביו צריך הסיבה. דלא הוי כפוף כל כך: **בי מר.** רעה: **היה זגין אבירכי דהרדי.** כל אחד נשען על צרכי חצירו: **בי אתינן**

לבי רב יוסף. דרבה מלך מקמי דרב יוסף: **כמורא שמיב.** דכמי (דברים 1)12 את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידיו הנכמים

(לעיל דף כד): **השנה מורא רבו למורא שמים:** בשוליא דגגרי. תלמידו של גגר שנלמדו אומנות: **שמש שאכל כוית מוצה.** לא גרסין בלחמיה:

שאף

פרק עשירי

פסחים

קח.

אל"א אי אמרת מסעד סעיד. והא דלמרין צב' כילד מזכרין (ברכות דף לה): **דחמרל** סעיד ומשנתו מפרש התם דטובל גריר פורתא סעיד: **רב ששת** הוה יתיב **בתעניתא.** לכו דוקא אלל שומר עטמו מלאכול אי נמי היה מקבל עליו ממש תענית כדי שיהא נזכר וזוהי מלאכול והכבדות נהנו

להתענות ערב פסח דקמינ במסכת

סופרים (פרק כה הלכה א) שאין מתענין

בניסן אלל הכבדות בערב הפסח:

נימא קא סבר רב ששת **משום פסח.** ואע"ג דהשתא ליכא

פסח מכל מקום האיסור שהיה בזמן

הצית לא בטל ואע"ג דרבי יהודה

בן כמירא לא משכר אלל דיעבעד

אלל לנחמלה אסור משום לא משתט

על חמץ אלל משתט הפסח ועדיין

חמץ קיים עד ו' שעות ולא אשכחן

מנה דפליג מכל מקום כיון דיעבעד

כשר סבירא ליה להחמיר שלא לאכול

מן הבקר: **בא"י** דהוה הוה. שכבר

אמרו גאולה לפני הסעודה ואף על

גב דמלאה לריכה הסיבה ולא אמר מאי

דקא הוה שאני מנה שהא עיקר

סעודה יוחר מיין ועוד ביין היסב

כבר בשני כוסות הראשונים ועוד

שכמונה כמורה זכר לחיות שלא

הספיק בלגס להחמיר עד שנאכלו

ואע"ג דהויא לחס עוני יג לאכולה

דרך חיות ומה שארין הסיבה כמנה

היינו כשמצננין על אכילת מנה

ובאפיקומן: **בוללהו נמי צריכי**

הסיבה. וכל ד' כוסות לריכה הסיבה

בשעת שהיה וז"ע אם שכם ולא היסב

אם יחזור וישתה וכן אם כוס שלישי

לא היסב אם יכול לחזור ולשתות

בהסיבה אף על גב דבין שלישי

לרביעי לא ישמח:

פרקדן. פניו למעלה ולא כמפרש

פניו למטה דלחין דרב

לאכול בענין זה וכן משמע דהוה

את הפסיפה (צ"ב עד.) כמתי מדבר

דגו אפרקיד ואולי פסחא חמי

כרעיה כדנקיט רומחא צדיה(8):

בפני רבו אין צריך הסיבה. נראה

דלכיו והוא רבו נמי אין

לרין דלא גרע מרוב אחר מיהו חסם

אכ ממלד לבנו תורה כדלמרין צפ"ק

דקידושין (דף לה.) שהבן ירא מאביו

יותר מאלמו מפני שנלמדו תורה ואפי'

הכי קאמר בפני אביו לרין הסיבה:

שאף

אומר הגדה השתא שמעינן מינה דלרבעה כוסות לרין הסיבה מרור אין לרין הסיבה: **פרקדן.** פניו (6) כלפי למעלה ושוכב על אחוריו: **הסיבת**

ימין לאו שמה הסיבה. שהרי דימיט הוא לרין לאכול: **שמא יקדים.** אפרקדן קלי שמחון שאלור שומה לאחוריו שפיו כובע הסותם

את פי הקנה נפתח ומתקפל למעלה וקנה פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו ונתקן כך פירש רבינו שלמה וקשיא לי אמאי לא סמכיה להאי

ולא אהסיבת ימין ורבינו פירשו שמא יקדים קנה לושת דושט הוי על (דקד) [5ד] ימין ונפתח הכובע שעל פי הקנה מאליהו כשהוא מטטה

כלפי ימין ואם יכנס של המאכל הרי סכנה שאין אוכלין ומשקין נכנסין אלל דרך הושט ולכן נראה צעני דלהסיבת ימין קלי מדסמכיה

לדידיה: **אשה אינה צריכה הסיבה.** מפני אימת בעלה וכפופה לו ומפרש בשאלתות דרב אחאי ילאו דרכייהו דנשי למיגוא: **בן**

אצל אביו צריך הסיבה. דלא הוי כפוף כל כך: **בי מר.** רעה: **היה זגין אבירכי דהרדי.** כל אחד נשען על צרכי חצירו: **בי אתינן**

לבי רב יוסף. דרבה מלך מקמי דרב יוסף: **כמורא שמיב.** דכמי (דברים 1)12 את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידיו הנכמים

(לעיל דף כד): **השנה מורא רבו למורא שמים:** בשמש שאכל כוית מוצה. לא גרסין בלחמיה:

שאף

**עין משפט
גר מצוה**

בז א מ"י מ"י מהל' מנה' הלכה (א) (ב) טו"ש' א"ח ס"י תע מ"ב וס"י תענ ס"א צג"ה:

מוח ב מ"י מ"י שם הלכה ח סגן ששן מה טור ש"ע א"ח ס"י תענ ס"א:

מג ב מ"י מ"י שם הלכה ט טו"ש' א"ח ס'מן תענ ס"ב ס"ב

וקי תענ וקי תפ:

ג ד מ"י וסגן שם טו"ש'ע' א"ח ס'מן תענ ס"ב:

נא ה מ"י שם טו"ש'ע' שם ספיק' ד:

גב ו מ"י שם טור ש"ע' שם ספיק':

גה ח מ"י שם טו"ש'ע' שם ספיק' ו:

גד ט מ"י שם הלכה י טור ש"ע'ע' ספיק' י:

רבינו חננאל

רב ששת הוה יתיב בתעניתא במעלי דפסחא ומסקנא

משום דהוה אחמיר ואי הוה

טעים מריר לא הוה מצי למיכל באורחא:

אפילו עני שבישראל לא

יאכל עד שייסב

איתמר מצה בעיא הסיבה

מרור לא בעי הסיבה ואי איתמר

דבעי הסיבה ואיתמר דלא בעי

הסיבה ואסיקנא ארבעה כסי

כולהו בעי הסיבה:

פרקדן פירוש ורבין לאחוריו

וש אפרקס על פניו:

הסיבת ימין לא שמה הסיבה

ולא עד אלא שמת

יקדים קנה לושת ויבוא לידי

סגנה ואיתה הסיבה אלא

בשכאל. אשה חשובה בעיא

הסיבה וזולתה לא. בן בפני

אביו בעי הסיבה תלמיד בפני

רבו לא בעי הסיבה מורא וכן

אמר ר"י בן לוי נשים חייבות

בארבעה כוסות כאנשים

כ"ב אדר

קיצשו"ע עם פסקי משנ"ב

ו. כָּל בַּעַל-הַבֵּית צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עֲרוּב תַּבְשִׁילִין בְּעֶצְמוֹ. וְאִפְלוּ אִשָּׁה שְׂאִין לָהּ בַּעַל, אִם יוֹדַעַת, מְחַיֶּכֶת לַעֲשׂוֹת בְּעֶצְמָהּ, וְאִסּוּר לְסַמֵּךְ עַל הָעֲרוּב שֶׁל גְּדוֹל הָעִיר. וּמִי שֶׁשָּׁכַח מַחֲמַת אָנֹס וְלֹא עָשָׂה עֲרוּב תַּבְשִׁילִין, אוֹ שֶׁעָשָׂה וְנִאָּבַד, אִם יֵשׁ בָּעִיר מִי שֶׁמְעַרֵּב בְּשִׁבִּיל כָּל בְּנֵי הָעִיר (דְּהֵינּוּ שְׂמֻזָּכָה לָהֶם אֶת הַתַּבְשִׁיל וְאֶת הַפֶּת, כַּמְבָּאָר בְּשִׁלְחַן-עֲרוּךְ), יְכוּל זֶה לְסַמֵּךְ עַל עֲרוּב זֶה. אֲבָל מִי שֶׁשָּׁכַח מַחֲמַת עֲצָלוֹת אוֹ שֶׁסָּמַךְ עֲצָמוֹ לְכַתְּחָלָה עַל עֲרוּב זֶה, לֹא מִהְנִי לָהּ וְדִינוֹ כְּדֹלְעִיל סָעִיף ה'.

ד) ויש אומרים, שיכול לכתחלה לסמך על הערוב של העיר. ואפשר שבדיעבד יש לסמך על דעה זו משום שמחת יום טוב (אך הרגיל לערב בעצמו ושכח כמה פעמים אינו סומך).

ז. אִם חָל יוֹם-טוֹב בְּיוֹם ה' וּבְיוֹם ו', וְנִזְכָּר בְּיוֹם ה' שֶׁלֹּא עָשָׂה עֲרוּב תַּבְשִׁילִין, יְכוּל לַעֲשׂוֹת הַיּוֹם, וּיְבַרֵךְ אֶת הַבְּרָכָה, וְאַחֵר כֶּךָ יֹאמַר, אִם הַיּוֹם קִדָּשׁ, אֵינִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עֲרוּב, וְאִם הַיּוֹם חָל, בְּהִדִּין עֲרוּבָא וְכוּ', אֲבָל בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה אֵינּוּ יְכוּל לַעֲשׂוֹת כֵּן.

ה) ויש אומרים שלא יברך.

סימן קג

דיני שמחת יום-טוב

א. כָּשֶׁם שֶׁמִּצְוָה לְכַבֵּד אֶת הַשִּׁבְתָּה וּלְעֲנֹגוֹ, כֶּךָ מִצְוָה לְכַבֵּד כָּל יָמִים-טוֹבִים וּלְעֲנֹגָן, שֶׁנֶּאֱמַר לְקִדּוּשׁ ה' מְכַבֵּד. וְכָל יָמִים טוֹבִים, נֶאֱמַר בָּהֶם מְקַרֵּא קִדָּשׁ.

ב. אֵיזֶהוּ כְבוֹד. זֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרָכָה, שֶׁמִּצְוָה עַל הָאָדָם לְגַלֵּחַ

חק לניסון

כ"ב אדר

סימן קג

בְּעֶרְבַּ יוֹם-טוֹב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְרִגְלָא כְּשֶׁהוּא מְגֻל. וְכֵן מִצְוָה לְרַחוּץ בְּחֻמֵּי
וְלַחֹף רַאשׁוֹ וְלִטּוֹל צַפְרָנָיו בְּעֶרְבַּ יוֹם-טוֹב, כְּמוֹ בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת. וְכֵן מִצְוָה לְלוּשׁ
פֶּת בֵּיתוֹ בְּעֶרְבַּ יוֹם-טוֹב לְכַבּוֹד יוֹם טוֹב כְּמוֹ בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת. וְכֵן אָסוּר לֶאֱכֹל
בְּעֶרְבַּ יוֹם טוֹב מִן הַמִּנְחָה וְלִמְעֻלָּה כְּמוֹ בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת^א, כְּדֵי שֶׁיֵּאָכֵל סְעוּדַת יוֹם
טוֹב לְתֹאבֹן. וְאִם חָל עֶרְבַּ יוֹם טוֹב בַּשַּׁבָּת, יֵאָכֵל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית קֹדֶם מִנְחָה
קִטְנָה. וְכֵן הֵדִין^ב בְּיוֹם-טוֹב רַאשׁוֹן שֶׁהוּא עֶרְבַּ יוֹם טוֹב שְׁנִי.

(א) אִינוּ אָסוּר, אֲלֵא מִצְוָה לִהְיוֹן עֹשֶׂה עֲשִׂירִית]. (ב) בַּמִּשְׁנָה בְּרֹרָה מִפְּקָק בִּזְהָ.

ג. אֵיזָהוּ עֲנִי. זֶה שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה, שֶׁחַיֵּב לֶאֱכֹל בְּיוֹם-טוֹב בְּכָל
יוֹם שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, אַחַת בַּלֵּילָה וְאַחַת בְּיוֹם. אֲבָל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, אֵין נוֹהֲגִין
בּוֹ^ג. וְחַיֵּב לְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן קֹדֶם סְעוּדָה וְיִבָּצַע עַל שְׁתֵּי כְּפָרוֹת שְׁלֵמוֹת כְּמוֹ בַּשַּׁבָּת.
וְיִרְבֶּה בְּבִשּׁוֹר וַיֵּין וּמִגְדָּנוֹת כְּפִי יִכְלֹתוּ (וַע"ל ס' עב סע' ז-ח).

ג) וַיֵּשׁ שְׁכֵתוֹ, שֶׁמִּכָּל מְקוֹם טוֹב שִׁיאָכֵל פְּרוֹת. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים, שֶׁמִּזֶּה נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְחָה לְהוֹסִיף תְּבִשִּׁיל
בְּסֻעֻדַת שַׁחְרִית, שִׁיחֹשֵׁב בְּמִקְוֶה סְעוּדָה שְׁלִישִׁית.

ד. בְּכָל יוֹם-טוֹב, בְּקִדּוּשׁ שְׁפִילָה אוֹמְרִים לְאַחֲרֵי בִרְכַּת שְׁהַחֲיָנוּ עַל שְׂמִיחַת
הַחֹג, חוּץ מִלֵּיל שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח וְלֵיל שְׁמִינִי, שֶׁאֵין מְבָרְכִין שְׁהַחֲיָנוּ, כִּיּוֹן
שֶׁאֵינוֹ רִגְלָא בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. וְהַנָּשִׁים, בַּשַּׁעַת הַדִּלְקַת הַנְּרוֹת אֵין לָהֶן לְבַרֵךְ שְׁהַחֲיָנוּ
בַּשּׁוֹם יוֹם-טוֹב. וְקִצְתָן נוֹהֲגוֹת לְבַרֵךְ שְׁהַחֲיָנוּ (חוּץ מִלֵּיל ז' וְלֵיל ח' שֶׁל פֶּסַח)
וְלֹא מִחִינּוֹן לָהֶן (שְׁאִילַת יַעֲבִי"ץ)^ה.

ד) אֲךִי תִזְהַרְנָה לֹא לְבַרֵךְ שְׁנִית בְּקִדּוּשׁ, כְּשֶׁמִּקְדָּשׁוֹת לְעֲצָמוֹן.

ה. חַיֵּב לְשִׂמְחָה אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְכָל הַנְּלוּיִם אֵלָיו, כָּל אֶחָד כְּרָאוּי לוֹ. הַקִּטְנִים
נוֹתֵן לָהֶם אֲגוּזִים וּמִגְדָּנוֹת. וְהַנָּשִׁים, בְּבִגְדִים וְתַכְשִׁיטִים כְּפִי יִכְלֹתוֹ.
וְהָאֲנָשִׁים, בְּבִשּׁוֹר^ו וַיֵּין. וְנוֹהֲגִין לְהַרְבוֹת בְּמִינֵי מֵאָכָלִים בְּיוֹם-טוֹב יוֹתֵר מִבַּשַּׁבָּת,
כִּי בְּיוֹם-טוֹב נֶאֱמַר בּוֹ שְׂמִיחָה. וְלֹא בַּשַּׁבָּת. וְגַם בְּגִדֵי יוֹם-טוֹב יֵהְיוּ יִקְרִים יוֹתֵר
מִשְׁלֵל שַׁבָּת.

ה) אֲכִילַת בֶּשֶׂר הִיא רַק מִצְוָה וְלֹא חַיִּיב.

קלג

כ"ב אדר

יסוד ושורש העבודה

מקדש השבת וישראל והזמנים — יזהר לבון ולתן הודאה פרטית להבורא יתברך שמו ויתעלה על השבת ועל גורלנו הקדוש בחלקו ועל הזמנים שנתן לנו במתנה לגדל אהבתו אותנו. גם בעניית אמן על ברכת השליח-צבור בברכה זו הכוללת כמה הודאות וכיוצא, יזהר גם-כן לתן הודאה במחשבתו בפרטות על כל הנזכר בחתימת הברכה כנ"ל. וזכרו נא זאת והתאוששו, אתם אחי ורעי, אהובי נפשי, כונה זו בעניית אמן שהיא על כמה הודאות, לתת שבת והודיה בפרטות על כל הדברים הכלולים כנ"ל, ודי בהערה זו. "רצה" ו"מודים" — כבר מלתו אמורה.

ליקוט מספרים הקדושים

מקור המנהג ליתן מעות חיטים

שהה שם שלשים יום הרי הוא כאנשי העיר וכו', אמר רבי יוסי בי רבי בון לחיטי הפסח, בין לישא בין ליתן.

(ירושלמי - ב"ב פ"א ה"ד)

מנהג לקנות חטים לחלקן לעניים

ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח, וכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן לזה.

(רמ"א בשם או"ז - סי' תכ"ט ס"א)

חיוב ליתן לעניים כיון שאכילת מצה חובה

גם כי אנו חייבים יותר להספיק את העניים בג' רגלים מבשאר ימות השנה, וקל וחומר בפסח, דכתיב (שמות יב, יח) בערב תאכלו מצות, הכתוב קבעו חובה (פסחים קכ.), ומטעם זה תיקנו ישראל בכל הפסחים לתת חיטים לעניים ויין לד' כוסות.

(הגדש"פ פירושי בעלי התוספות)

צריכין גבאי צדקה לקנות לעניים חמין

וכן אמרו רבותינו ז"ל שצריכין גבאי צדקה לקנות חמין לפסח, וכן יעשו פרנסי הקהל, והאי נמי גמילות חסדים הוא.

(מהרי"ל - הלכות פסח)

משימים מס על בני עירן לצורך חמים

מנהג פשוט בכל ישראל, שכל קהל וקהל משימים מס על בני עירן לצורך חיטים לפסח, לקנות ולחלקם לעניי עירן, וכל מי שדר בעיר י"ב חודש, נעשה כבני העיר וכו'.

(שו"ע הרב - סי' תכ"ט ס"ה)

אין כבוד שיהיו רעבים בזמן החירות

ואפשר דמשום זה תקנו קדמונינו בפסח יותר משארי רגלים, שהוא זמן חירות ויושבים מסובין וכל אחד הוא וביתו ברוב שמחה, אין זה כבוד לה' שהעניים יהיו אז רעבים וצמאים, ועל כן נותנים לו קמח על כל ימי הפסח, שיוכל גם הוא לספר יציאת מצרים בשמחה.

(משנ"ב - שעה"צ סי' תכ"ט סק"י)

ובמדינותינו המנהג לחלק להן קמח שע"י זה מקרבא הנייתה טפי. ושיעור הנתינה הוא כפי צרכו לכל ימי הפסח.

(משנה ברורה שם סק"ד)

המשתתף יתברך בכל מעשה ידיו

בהגיע חודש ניסן ותשרי יתאספו יחד כל הגבאים לפקח ולעיין היטיב בצרכי עניים ואביונים, וכל א' יתבונן להיות אדרבה ידו וכוחו ג"כ בטירחות החלוקות צרכי עניים, ובגלל הזה יברך אותם הש"י ב"ה בכל מעשה ידיהם, ויזכו להיות גבאי וממונים בלשכות העזרות בית קדשנו ותפארתנו, אשר יבנה במהרה בימינו אמן ואמן.

ע"כ יתבונן האדם היטב בכל חודש ניסן אם יצא י"ח היטב במצות צדקות, נגד ההשפעה שקבל מאתו י"ת ב"ה בשנה העברה, כדי שלא יהא גם הוא בתוך הנידונים בפסח על התבוא', וההשפעה שהשפיע הקב"ה לבני אדם בשתא דעברא וכנז', ואצ"ל שמוטל על רבים כגון ראשי עדת ישורון להתבונן היטיב אם יצאו י"ח היטיב בשתא העב' וכן על להבא.

ובפרט לצורך חג הגדול והקדוש הזה שצרכיו מרובים, והוא לזכרון לדורות על תוקף נסים שנעשה ביציאת מצרים, וכל איש ישראל היו שוים בתוקף הנם עני ועשיר, ואף גם שמערכתנו גרועה ממערכת חבירו, מבלתי יכולת אליו להמציא סיפוק צורך חג, עכ"ז הלא שבתו לא ביער ולא בארץ ציה, כי אם בתוך אחיו וריעו בית ישראל יושב, וכבר אמר דהמע"ה לכו והתפרנסו זה מזה.

(יסוד יוסף - דובנא)

ומצדיקי הרבים אלו גבאי צדקה

מה מאוד ישר וכשר וטוב ומשובח היכא שהמנהג לחלק קמח לעניים, ואף שהטורח ביותר על הגבאים, בשביל כן השכר יותר, והלא כבר אמרו חז"ל ומצדיקי הרבים ככוכבים אלו גבאי צדקה, ולמה נמשלו לכוכבי, נלע"ד כי ענין הכוכבים להאיר בלילה ולא ביום, כי שרגא בטיהרא מאי מהני, וכן מיוחדים להאיר במקומות האפילות, וזהו מקום העניות ודלות, ובאותן מקומות יראו הגבאים ליתן אור והשגחת שימת עין לטובה, איך ומה לעשות על צד היותר טוב, ואשריהם של הגבאים שהולכי בעצמם לקנות חטים לצורך עניי, ולבחור הטוב והמשובח יותר, כפי ציווי תורתנו הקדושה וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה, ופירש רש"י בפ' ראה מלמד שמביא מן המובחרי, וחלק עניים הוא חלק גבוה כידוע.

(יסוד יוסף)

פסח הוא זמן של גמילת חסדים

בפסח היה גמילות חסדים, כמה דאת אמר [בשמונה עשרה] גומל חסדים טובים וכו' ומביא גואל וכו', שהוא יציאת מצרים. ועל כן נעשה חסד, כל דכפין ייתי ויכול.

(תורת משה - אלשיך הק')

לקדש כ"ב אותיות התורה

נוהגין ליקח חיטים ולחלקם לעניים. נראה הרמז של מנהג זה, כי חט"ה בגימטריא כ"ב, הוא כ"ב אותיות התורה, ובאותן החיטים עושין הכנה שיוכלו לקדש כ"ב אותיות התורה ותפילה וכו'.

(עבודת ישראל - קאזניץ)

הרמ"א איירי כחסידי שעסקו בגמ"ח

שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום (הל' פסח סי' תכט). הגה ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח וכו'. אמר הרמז"ל לכאורה דברי הרמ"א אין להם שייכות לדברי המחבר שהוא מיירי מענין הדרשה, והו"ל להרמ"א לכתוב גם הוא בענין זה.

אבל המחבר כתב כדרכו של רב, ובמה עוסק רב קודם פסח, בענין הדרשה להזהיר העם בדיני פסח, שזה בא בכדו וזה בא בחביתו לשאול בהלכות החג, ע"כ פתח בשואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום, והרמ"א איירי כחסידי שעסקו בגמ"ח, א"כ אמר למה לך להזהיר עוד בדיני פסח, בודאי ישראל כשרים הם, הנח להם לישראל, רק אדרבא יותר יש להזהיר המה שיראו שיהיה להעניים כל צרכי הפסח לקנות חטים ולחלקו לעניים, שיהיה להם כל צרכם.

(מרגניתא דר' מאיר - פרעמישלאן)

להרבות בצדקה בחודש ניסן

כשיצאו ישראל ממצרים כרתו ברית לעשות צדקה זה עם זה (תנא"ר פכ"א). וראוי להרבות צדקות לעניים, כי צרכי הפסח מרובים, וכשם שנעשה נסים ונפלאות לאבותינו, כן עתיד הקב"ה לעשות עמנו, ויגלה שכינתו עלינו לעין כל חי, ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ, וכימי צאתנו ממצרים יראנו נפלאות, ובא לציון גואל במהרה בימנו אמן.

(דרושי הצל"ח - שבה"ג דרוש לח)

מכבין הדינים בצדקה

לכן טוב ליתן צדקה מהמצות או מהקמח, לכבות במי הצדקה הדינים, לכן מצ"ה די"ן גמטריא צדק"ה. ולכן אברהם אבינו בישבו על פתח האוהל כחום היום, שמרמוז במדרש (עיין עב"ר שם) שהיה יושב אז לברר לבניו מלכיות, ולא חום לוחט היום הבא, נתן צדקה והסעיד נוצצים עוגות מצות, ורץ אל הבקר, זכר לשור שמקריבים גם כן בפסח, לכבות הדינים ולהגדיל החסד.

(דרשות חתם סופר)

נותנים יתר ממה שנותנים כל השנה

ונראה לי דחיטי פסחא נותנים לעני, יתר על מה שנותנים לו כל השנה מקופה של צדקה, לצורך פרנסת השבוע לכבוד יום טוב, ומשום חומרא דחמין, שאין יד העניים משגת לקנות חיטים משומרים, על כן מוספין להם זה עכשיו. (מור וקציעה - או"ח סי' תכ"ט)

בפסח זקוקים למאכל משובח יותר

מוסר גדול לכל אלו שיש להם יכולת, שבבוא המועדים ידאגו לטובת העניים הנדכאים, לתת להם מעט יותר מכפי מתנתם בשאר ימות השנה, כי יציאות המועדות מרובות הן, ולא כ"ש פסח שיציאותיו מרובות ביותר, וכשימי הפסח ממשמשים ובאים, חשכים עיניו של העני, כשהוא חושב על הוצאת החג, שזה שהוא אוסף בלי עמל לצרכי שאר ימות השנה, אנו מספיק לו לימי הפסח, שאז זקוקים בני ביתו למאכל משובח יותר ולבגדי כבוד, וישתדלו לכה"פ לדאוג לכך שלא ישאר העני בלי אוכל בליל הסדר, שאותן הדמעות ששופך העני בליל הפסח, כשרואה בעוניו ובמחסורו הגדול, עשויים לעורר קמרוגים רעים. (ילקוט מעם לועז - ויקרא כג, כב)

מרבין בצדקה יותר מבשאר השנה

וי"ל שמתעם זה מרבין בצדקה בפסח יותר מבשאר ימות השנה, ואומרים כל דכפין ייתי וייכול, כל דצריך ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ופסח. כי אז צריכין להשיב על שאילת הבן הנ"ל במצות צדקה, ולכן צריכים לראות שלא תהיה התשובה משפה ולחזין, רק לשמור ולעשות, כדי שיהיו דברים היוצאים מן הלב ויכנסו אל הלב ויתקבלו, והבן.

(ארן עדות)

מתנות עניים לצורך פסח כמו שבועות וסוכות

בש"ע או"ח (תכ"ט ס"א) פסק שמחוייבין ליתן מעות חיטין לקמחא דפסח. ובאמת לכאורה נראה להיפך שבתוה"ק לא נאמר בפסח ונתת לגר ליתום ולא למנה כמו שנא' גבי שבועות וסוכות (דברים מז, יא-ז), שבכולם צוה על מתנת עניים ובפסח לא צוה.

וביאור הענין, שקודם חטא אדם הראשון, שהיה גופו מזוכך יותר מנשמותינו, ותכלית הבריאה היה להתפרסם אלקותו שידעו כל הברואים מגדולת הבורא, כי איך יעלה על הדעת שדבר נברא לא ידע מי עשאו ומי כוננו זה ענין רע, ובאמת אח"כ לא נשלמה תחלת המחשבה, אף שאדה"ר לא נתחייב כל כך שאשתו הסיתה אותו ומאי דהוה הוה, ומאז אי אפשר לעשות שום מצוה בשלימות, כי אין אדם צדיק בארץ שיעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז, כ), לשון חסרון, שאי אפשר לו לעשותה בלי חסרון. עד צאתם ממצרים שנפסקה זוחמתן, ונתינת התורה היתה לתכלית ההנהגה אשר אלקים חשבה לטובה בעת הבריאה.

והנה בפסח נתבטל תאוות המאכל, וכל מצות הפסח הם בעניני האכילה, מצות ומרורים וירקות וקרבן פסח, וכל עמל אדם לפיהו, ועל כן אין לדבר ממתנות עניים, שהרי אין אנו עסוקים בזה עתה וכבר נתבטל תאוות המאכל. אבל בשבועות שעיקר העובדות הם במחשבה לקבל מלכות שמים ועול תורה, ומכל מקום על הלחם יחיה האדם, שעכ"פ צריכין לאכול, ע"כ הוצרך לצוות לתת גם לעניים. וכמו כן בסוכות עיקר העובדות הם במעשה בעניני דירה והכלים שיכנסו לתוכה, הארבעה מינים, ותשבו כעין תדור, שכל עניניהם יעשו בסוכה, שלא נתפרש בפוסקים שמצות סוכה היא רק האכילה בתוכה רק על האכילה הוקבעה הברכה, והאכילה היא צורך הגוף, ע"כ צוה ליתן לעניים. אבל בש"ע ופוסקים שנעשו לדינא בדורותינו שאוכלין ושותין לצורך עצמן, ע"כ הוצרכו להזהיר ולצוות על נתינת מצות חימים שהוא חיוב ג"כ בחג הפסח.

(מנחם ציון)

אינו מדקדק בעני - אין מדקדק ה' עמו

ידוע שכפי מידת האדם כן מודדין לו, ואם הוא אינו מדקדק רק נותן לכל עני ולא יבדוק ויחפש אחריו, נותנים לו גם כן לחם ושמלה מן השמים ואין מדקדקין עליו, מה שאין כן אם הוא מדקדק אחר העני מדקדקין אחריו גם כן. והלא בפסח נידון על התבואה (ר"ה טז), ממילא אנו צריכים לעורר עלינו מידת הרחמים, וההשפעה לפרנסה שהיא היא התבואה, ואין אנו צריכים לדקדק בעניים מה המה, ממילא לא ידקדק ד' בנו וישפיע לנו כל טוב.

(ישמח ישראל)

דברי מוסר להפורשים מן הציבור

הטלה דמטילים כוללות העיר, קצבה לכל היחידים איש ערכו, לצורך עשיית המצות לעניים, ובצדקה זו היצה"ר מתגבר הרבה, כיון שהוא מצוה דרבים כמו ההלבשה, ומי שהוא אמיד בנכסים ויש לו ריה תורה או שהוא רופא, אומר הרי אני בן חורין ליתן דאני חכם או אני רופא, ואם איותה נפשי אתן מצד עצמי, ומתגאה בלבו להיות פורש מן הצבור, וע"ז נאמר מעות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות, שנמנו חבריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם, ויבקש מהקב"ה שלא ייבא הוא או זרעו לידי מידה זו ליקח מהכולל כדי לאכול בפסח, ויכניע את יצרו, ויתן בסבר פנים יפות, ומשמיא מיהב יהבי ליה כפלים.

(מועד לכל חי)

כמה מיני צדקות לעורר זכותן של ישראל

בחג הפסח הקדוש עושין ישראל כמה מיני צדקות, וחפץ חיים למנות אותם, כדי לעורר זכות על ישראל עם קדוש, אלו הן וכו', מה שנותנים כמה בעלי בתים בפרטות חיטים לצנועים בעלי כבוד, ולתלמידי חכמים נצרכים, ובכל דור ודור המצא תמצא גם כן מהגבירים, דיש מהם דעושה חילוק גדול לתלמידי חכמים וצנועים בפרט הפסח ממעות ביד, מלבד מה שלוקחים מהכולל, וגם ממה שעושין גביה מכל המתנדבים, ונותנים ליתומים ואלמנות ותלמידי חכמים ובינוניים.

(מועד לכל חי)

עושים פעמיים שלום

מלבד השלום שעושה הנותן צדקה לעני עם הקדוש ברוך הוא וכדברי רז"ל, עוד יש שלום הבית, כי כשהעני שואלים לו ואשתו ובני ביתו שיביא להם טרף לביתם, ולרש אין כל מאומה בידו, מוכרחים המה להיות מריבה ומחלוקת ביניהם.

ובפרט כשקרבו ויאתיון ימי החגים, הפרט מפורש בחג המצות דצריך הכנה דרבה מקודם החג, לקנות חיטים ולטוחנן וללוש המצות, שרואה העני דהעשיר והבינוני כבר הכל מוכן לפניו, וקנו החטים וטחננום לאפות עוגות מצות, והעני

אין שום יכולת בידו, כי מלבד כי העני איהו גופיה צעריה מסתייה, עוד תוסף הצרה מאשתו ובני ביתו.

(מועד לכל חי - הגר"ח פאלאגי)

קודם לעניים ואח"כ לעצמם

צריכים למהר ולזרז לעשות המצות לעניים קודם שיקנה חיטים לעצמו, כדי שלא יצטערו העניים בראותם לחבירו שכבר קנה חיטים ועשה המצות, ולרש אין כל. ואשריהם ישראל בעירנו זאת אזמיר יע"א, שעושים השתדלות הממונים העוסקים עם הציבור לשם שמים, להקדים ולקנות החיטים לצורך העניים ולטחון אותם, ולהתחיל עשיית המצות קודם להם, וגם בפרטות יש מן המתנדבים בעם לחלק חיטי דפיסחא לבעלי כבוד, אשריהם ואשרי חלקם.

(ברכת מועדך - הגר"ח פאלאגי)

דנים על מניעת צדקה לאלמנות ויתומים

ועל כן שפיר צריך ליתן צדקה לעניים, לתקן את אשר עיוותי, ויצאו כנים בדינם. ועל כן יש יותר חיוב בפסח משאר ימי דין, כיון דאז הדין על שלא נתנו לאלמנות ויתומים תבואתם, דעיקר על הלחם יחיה אדם בדרך הטבע.

(נחלה לישראל - אות עו)

די שלא יהי' בדובר שקרים

נראה לי טעם נכון בעזה"ת למנהג זה, כיון דנתקן לומר בדהא לחמא עניא דכל דכפין ייתי וייכול, והרי באמת אם יבא עני ולא יתנו לו, הוי בדובר שקרים לפניו תברך, לכן ניתקן ליתן לעניים מעות חטים, אם כן אחר כך כשיבא העני יאמר לו אני לא אמרתי רק כל דכפין ייתי וייכול, אבל אתה אינך דכפין כי כבר נתתי לך מעות חטים, ואם אתה נתת המעות על דבר אחר אתה גרמת בעצמך, ולא זה דובר שקרים לפני הקב"ה ואתי שפיר, וזה נראה לי טעם נכון ודוק היטב.

(חכמת שלמה - או"ח סי' תכ"ט)

גלות מצרים היתה כדי לרחם על עניים

חובת היום של חג המצות לתת צדקה לעניים, כי זאת היתה מגמת ומטרת הקב"ה בשלחו ישראל למצרים, למען ידעו איך רע ומר גודל עניים ודלים העוברים בגין פת לחם, ובהגאלם ממצרים יחוסו ויחמלו עליהם, ויהיו לעזר ולמגן להם, ועל כן פותחים באגדה כהא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים כל דכפין ייתי ויכול, כי כשאדם משים על לבו שהיה גם הוא במצרים תחת חמת המציק, והקב"ה חמל עליו והושיע לו, איך לא יחמול הוא על עמיתו וחבירו בעת עניו.

(שו"ת בית יצחק)

חובה קדושה לדאוג לעניים בפסח

רבי מנדלי מלינסק, אביו של רבי נפתלי מרופשיץ, כשעמד פעם בשבת הגדול ודרש באזני הציבור, פנה אל הקהל ואמר:

- כפי שאתם יודעים, רבותי, נוהגים הרבנים בדרשותיהם בשבת הגדול לתרץ קושיה חמורה ברמב"ם. ובכן, הייתי גם אני רוצה לעשות כדבר הזה... הרמב"ם פוסק, שכל יהודי חייב לאכול מצה בפסח. וכן פוסק הרמב"ם, שאסור לגנוב, והוא מחמיר מאוד בעניין הזה... נשאלת איפוא קושיה חמורה: מה יעשו העניים בישראל, שאין להם במה לקנות מצות לפסח, ולעבור על האיסור החמור של "לא תגנוב" גם כן אינם רוצים? אבל לפי עניות דעתי התירוץ פשוט מאד: חובה קדושה מוטלת על כל בעלי הבתים להשתדל ולדאוג לעניים, שיהיו להם לפסח מצות וכל שאר צרכי החג, ובזה תתורץ הסתירה בין שני פסקי הדין של הרמב"ם על הצד הטוב ביותר...